

DR. DOMONKOS JÁNOS
ny. iskolaigazgató, szaktanár
Budapest

Emlékezés a múltra – Hóman Bálint (1885–1951)

A temetkezés történetének igen komoly szakirodalma van. A kérdés leginkább a régészeket és kultúrantropológusokat érdekli. Milyen megrázó és morbid egy rabtemető. Nem így hazánkban, mondjuk a márianosztrai, a sopronkőhidai és különösen a váci rabtemető. Méginkább szívünkbe vág a 301-es parcella, az 56-os nemzeti forradalom mártírjainak nyughelye. Nemzeti kegyhellyé váltak: népünk határtalanul sok szenvedésének mementójává.

Természetes, hogy napjainkban a hazai közvélemény nagy figyelemmel kíséri az egykori váci rabtemető teljes, régésmódszerekkel is folyó antropológiai feltárását, figyelembe véve, hogy ott már 1969-ben is bontottak sírokat. A most folyó munkálatokat elősegíti, hogy a jelenleg kutatók pontos sírleírásokat is találnak, vagyis azonosítási pontokat az 1964-es exhumálás-bontás jegyzőkönyveivel. Más halottak hozzátartozói is segítenek. (Fény derült például arra, hogy abban az időben a recski és kistarcsai internáltak közül 38 személyt a váci kórházba szállítottak...)

A váci rabtemető feltárása közben azonosítják majd Hóman Bálint sírját is. Előkerült a börtönben készült utolsó fényképe, megtalálták az elhunyt Hóman Bálint mellkasán viselt Szűz Mária érmet is, amelyet a napjainkban Kanadában élő fia, ifjabb Hóman Bálint is megerősít: apja mindig viselt ilyen nem értékes kivitelű Szűz Mária jelvényt.

Hóman Bálint (Budapest, 1885. December 29. – Vác, 1951. Június 2.) történész, egyetemi tanár volt. Apja Hóman Ottó (1843–1903), nemzetközi rangú magyar klasszika-filológus. Hóman Bálint tudományos pályáján 1922–23-ban mint az Országos Széchenyi Könyvtár igazgatójaként, majd 1932-ig a Nemzeti Múzeum főigazgatójaként, 1916-tól egyetemi tanárként haladt. Majd a Magyar Tudományos Akadémia tagja és a Magyar Néprajzi Társaság elnöke lett. 1932–38 és 1939–42 között vallás- és közoktatásügyi miniszter. Ő dolgozta ki a nyolcosztályos általános és a négyosztályos középiskolai rendszert. Egyébként a középkori magyar történelem egyik legjelentősebb kutató tudósa volt. Politikusként is gondolkodó ember maradt. Magyarország 1944-es német megszállásakor a volt miniszterek közül egyedül ő tiltakozott írásban a lépés ellen Welténmayernél, Magyarország német uránál.

Történelmünk egyik szégyenfoltja, hogy 1946-ban „háborús bűnösként” életfogytig tartó börtönbüntetésre ítélték. Borzalmas ma arra emlékezni, hogy a nemzet e jeles fiának méltatlanul a váci börtönben kellett elpusztulnia 1951-ben. Itt földelték el a váci rabtemető jelöletlen parcellájában.

Az agnoszkálási eljárásokon túlmenően elindult a folyamat a tudós Hóman Bálint teljes politikai és kulturális rehabilitációjára. Most kapható a könyvesboltokban a Szent István című remekművének reprint kiadása (a Szent István társulat és a budapesti Kairosz Kiadó gondozásában). Sor kell, hogy kerüljön főbb könyvei újrakiadására, hisz történetírási munkái máig forrásértékűek. Ezek közül is kiemelkedik Szekfű Gyulával közösen írt Magyar történet és a négykötetes Egyetemes történet című munkája.

Életműve, tudományos munkássága, jeles emberi, alkotói nagysága révén Hóman Bálint megérdemli a tisztességes újratemetést, azt, hogy méltó sírhelyet kapott. Erre került sor 2001. október 13-án, amikor megtalált földi maradványait a Pest megyei Tass temetőjében temették újra. A temetésen a kormány több tagja is részt vett, így Dávid Ibolya igazságügy-, Rockenbauer Zoltán kultusz- és Pálinkás József oktatási miniszter.

